

Studieplan 2007/2008

210080 Bachelor i sosialt arbeid (kull 2007 - 10)

Målet med utdanningen er å utdanne yrkesutøvere som er reflekterte både på egen rolle og på brukernes rolle. Studentene skal få kunnskaper, holdninger og ferdigheter som er basert på det fremste innen forskning, utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. De skal engasjeres faglig, oppøve evnen til kritisk refleksjon over fag, etikk, egen yrkesrolle og de sosiale prosesser og strukturer som er rammer for brukernes liv.

Studiet er et 3-årig studium som kvalifiserer for å arbeide med sosiale problemer på ulike felt og med ulike målgrupper.

Faglig innhold

Målet med utdanningen er å utdanne yrkesutøvere som er reflekterte både på egen rolle og på brukernes rolle. Studentene skal få kunnskaper, holdninger og ferdigheter som er basert på det fremste innen forskning, utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. De skal engasjeres faglig, oppøve evnen til kritisk refleksjon over fag, etikk, egen yrkesrolle og de sosiale prosesser og strukturer som er rammer for brukernes liv.

Studiet er et heltidsstudium. Det er inndelt i til sammen 7 emner som alle er obligatoriske og må tas i den rekkefølge de framkommer i fagplanen.

- Emne 1: Grunnleggende perspektiver i helse- og sosialarbeid, 4 delemner (totalt 60 studiepoeng)
- Emne 2: Sosialt arbeids kunnskapsgrunnlag. Teori og praksis (30 studiepoeng).
- Emne 3: Praksis med praksisforberedende undervisning (30 studiepoeng).
- Emne 4: Sosialt arbeid med mennesker med sammensatte behov (30 studiepoeng).
- Emne 5: "Forskning i eget felt" - prosjektarbeid (10 studiepoeng).
- Emne 6: Fellesemne med Bachelor i barnevern (5 studiepoeng).
- Emne 7: Fordypningsoppgave (15 studiepoeng).

Yrkesmuligheter

Den vanlige yrkesbetegnelsen er sosionom. Sosionomers hovedarbeidsplass er i den kommunale sosial- og barneverntjenesten. Andre arbeidsplasser kan være institusjoner med ulike målgrupper for eksempel rus, psykiatri, somatiske sykehus, personalforvaltning, frivillige organisasjoner osv.

Opptakskrav

Generell studiekompetanse/godkjent realkompetanse. Politiattest

Undervisnings- og læringsmetode

Arbeids- og evalueringsformene beskrives nærmere under hvert enkelt emne. Studentene må følge emnene i den rekkefølgen de framkommer i fagplanen, og hvert emne må være godkjent før studenten kan gå videre i studiet.

Eksamen

Se under det enkelte emne

Utenlandsopphold

Studentene kan ta praksisstudier i utlandet innenfor godkjente avtaler. Det er også mulig å skrive fordypningsoppgave i utlandet.

Spesielle reglement/lover

Gyldig politiattest

Heltid/ deltid

Heltid

Studielengde

3 år

Grad/ kompetanse

Bachelorstudium

Opptak

Samordna opptak

Kull

2007/2010

Godkjenningsorgan

HiL-styret (S-sak 87h/03)

Godkjenningsdato

08.12.2003

Bachelor i sosialt arbeid: Struktur/emneoppbygging

Kode	Emnets navn	SP.	O/V *)	Studiepoeng pr. semester					
				S1(H)	S2(V)	S3(H)	S4(V)	S5(H)	S6(V)
1BV01, ISO1, IVP01	Grunnleggende perspektiver i helse- og sosialarbeid	60	O	30	30				
ISO05	Emne 2. Sosialt arbeids kunnskapsgrunnlag. Teori og praksis	30	O			30			
ISO06	Emne 3. Praksis med praksisforberedende undervisning	30	O				30		
SOA2001	Emne 4. Sosialt arbeid med mennesker med sammensatte behov	30	O					30	
SOA2002	Emne 5. Forskning i eget fag	10	O						10
SOA2004	Selvvalgt fellesemne for bachelor i sosialt arbeid og bachelor i barnevern og bachelor i vernepleie	5	O						5
SOA2003	Emne 7. Fordypningsoppgave	15	O						15
Sum:				30	30	30	30	30	30

*) O - Obligatorisk emne, V - Valgbare emne

Pensumliste Sosialt arbeid 3. studieår (kull 2003 - 2006)

Kode	Emnets navn	SP.	O/V *)	Studiepoeng pr. semester					
				S1(H)	S2(V)	S3(H)	S4(V)	S5(H)	S6(V)
	Pensumliste Sosialt arbeid 3. studieår (kull 2003 - 2006)	60	O					30	30
	HT - Tverrfaglig samarbeid - BVP, VPL, SOS - kull 2003 - 2006	0	O						
Sum:				0	0	0	0	0	0

*) O - Obligatorisk emne, V - Valgbare emne

Emneoversikt

1BV01, 1SO1, 1VP01 Grunnleggende perspektiver i helse- og sosialarbeid

Navn:

Grunnleggende perspektiver i helse- og sosialarbeid

Kode:

1BV01, 1SO1, 1VP01

Studiepoeng:

60

Emnebeskrivelse:

Grunnleggende perspektiver i helse- og sosialarbeid er på 60 studiepoeng (sp) og er delt i fire delemner:

- Delemne 1: Læringsmodell, studentrolle og personlig kompetanse
- Delemne 2: Menneske, handling og samhandling
- Delemne 3: Samfunnsmessige rammebetingelser
- Delemne 4: Profesjon og praksis (se egne studiespesifikke emnebeskrivelser)

Innholdet i del-emnene 1, 2 og 3 er i hovedsak felles for alle tre studieretninger. Delemne 4 er i studiespesifikt. I undervisningen vil aspekter knyttet til brukermedvirkning, tverrfaglighet og etikk bli gjennomgående understreket.

Delemne 1: Læringsmodell, studentrolle og relasjonskompetanse

Delemnet er på 6,25 studiepoeng. Delemnet er gjennomgående for hele studieåret og begynner med to introduksjonsuker ved første semesters start. Tema tas deretter opp igjen ved flere anledninger. Delemne 1 fokuserer på den læringsmodell og studentrollen som undervisningen bygger på. Temaer er:

- studentrolle,
- gruppeprosesser,
- kommunikasjon,
- konfliktløsning,
- skrivning og skriveprosesser.

Delemnet starter en prosess som har til siktemål å utvikle studentenes relasjonskompetanse (evne til god kommunikasjon og samhandling med brukerne av helse- og sosialtjenester)

Delemne 2: Menneske, handling og samhandling

Delemnet er på 17,25 studiepoeng og vil bli undervist i første semester. Delemnet består av disiplin-fag og tema-uker om brukermedvirkning. Det vil bli undervist i fagene psykologi, sosiologi, sosialantropologi og etikk. I psykologi får studentene bl.a. presentert ulike psykologiske perspektiver eller teorier som redskaper til å kunne belyse menneskelige fenomener. I sosiologi og sosialantropologi legges det vekt på hvordan samhandling reguleres og utageres i ulike kulturer/delkulturer. Evnen til å fortolke samhandlingssituasjoner og ulik rolleadferd i ulike situasjoner vil ha fokus. Forholdet mellom konformitet og avvik tas også opp. Etikk-undervisningen tar opp noen viktige etiske teorier som bakgrunn for et fokus på praktisk etisk fornuft.

Delemne 3: Samfunnsmessige rammebetingelser

Delemnet er på 20 studiepoeng . Delemnet undervises i siste del av første semester og begynnelsen av andre semester. Perspektiver fra delemnet er blitt tematisert i tema-ukene om brukermedvirkning.

I delemnet undervises det i juss, helse- og sosialpolitikk, stats- og kommunalkunnskap, organisasjonsteori og kvantitativ metode. I juss er fokus på juridisk metode og rettsanvendelse, sentrale rettsregler i helse- og sosialretten, vedtak, menneskerettigheter, rettssikkerhet og etikk. Helse- og sosialpolitikken gir en oversikt over velferdsstatens framvekst og utvikling, over de verdivalg og prioriteringer man som helse- og sosialarbeider vil måtte gjøre, samt en innføring i bakgrunnen for ulike velferdspolitiske problemer og hva det vil si å jobbe med forebyggende virksomhet. Stats- og kommunalkunnskapen gir innsikt i vårt politiske system og forvaltningsstruktur på sentralt og lokalt nivå. Organisasjonsteorien tar opp hvordan organisatoriske forhold påvirker og setter rammer for yrkesutøvelsen.

Delemne 4: Profesjon og praksis - studiespesifikke delemner.

Profesjon og praksis - barnevern vil fokusere på:

- Sosialiseringsteori
- Barn og unges oppvekstvilkår i Norge
- Skole og barnehage som sosialiseringsarenaer
- Barnevernets historie
- Arbeidsprosessen i barnevernsaker
- Barnevernspedagogens virksomhet

Profesjon og praksis - sosialt arbeid vil fokusere på:

Delemnet skal gi studentene en innføring i forståelsen av hva som kjennetegner sosiale problemer og en forståelse av sosionomens plass i hjelpeapparatet, og hva som påvirker yrkesutøvelsen. Studentene skal få kunnskap om sosialt arbeids historie og verdier, og de skal bli kjent med noen av de dilemma sosionomer møter i praksis. Videre skal studentene bl.a få kunnskap om politiske beslutninger og deres betydning for forståelsen av sosiale problem. det gis innføring i grunnleggende ferdigheter som kreves i sosialt arbeid.

Sentrale tema:

- Sosialt arbeids historie
- Introduksjon i sosialt arbeids teori, tenkemåte og arbeidsmåter
- Sosialt arbeids verdier og yrkesetikk
- Yrkesroller og dilemma i yrkesutøvelsen

Delemnet inneholder også en obligatorisk praksisutplassering på 5 uker.

Profesjon og praksis - vernepleie vil fokusere på:

- Delemnet inneholder tema fra rammeplanens hovedemner 2 og 4 (2A og 2B, 4A og 4E), og dreier seg om en introduksjon til vernepleieryrket og hvilke oppgaver og utfordringer som er knyttet til yrkesrollen.
- Ulike forståelser av funksjonshemming vil bli presentert, samt hvordan samfunnets syn på funksjonshemmede har endret seg gjennom historien og i forskjellige kulturer.
- Det vil være en innføring i utviklingspsykologi og hva som regnes som normalutvikling, samt hvordan ulike typer funksjonshemninger påvirker denne utviklingen. Her vil det særlig pekes på utfordringer knyttet til samhandling med mennesker med kognitiv svikt.
- En arbeidsmodell for vernepleiefaglig arbeid vil bli presentert, hvor fokuset i denne omgang er å kjenne til innholdet i modellen og hvilken betydning omsorgspolitiske, juridiske og etiske vurderinger har som grunnlag for gjennomføring av metodisk arbeid. Delemnet vektlegger videre at studentene skal bli seg bevisst betydningen av egen væremåte i samspill med andre (relasjonskompetanse). Sentralt i dette delemnet er også en periode med deltakende observasjon i praksisfeltet. I den forbindelse introduseres bruk av kvalitative metoder for innsamling og analyse av informasjon (data).

Emnet er åpent for studenter som er tatt inn på hhv bachelor i barnevern, sosialt arbeid eller vernepleier. Studenter fra andre studier kan følge forelesninger men vil ikke kunne delta i gruppearbeid og framstille seg til eksamen.

Læringsutbytte:

Delemne 1: Læringsmodell, studentrolle og personlig kompetanse

Når delemnet er gjennomført, skal studentene ha kunnskap om den læringsmodellen og studentrolle undervisningen bygger på. Studentene skal ha fått en forståelse for de forventninger som skolen retter til dem med hensyn til deltakelse, ansvar, selvstendighet og egeninnsats, og for hva studentene kan forvente av de ulike læringsformene. Studentene skal ha fått en første innføring i kommunikasjon, konfliktløsning og små- og storgruppearbeid. Studentene skal kjenne innholdet i begrepet "relasjonskompetanse", vite hvorfor relasjonskompetanse er viktig, og forstå hvordan de kan utvikle egen relasjonskompetanse.

Delemne 2: Menneske, handling og samhandling

Når delemnet er gjennomført, skal studentene kunne belyse ulike problemstillinger ved hjelp av ulike perspektiver eller teorier:

Studentene skal ha trening i å lese hva som styrer atferd i ulike sosiale situasjoner og ikke minst få et yrkesrelevant blikk for hva slags rolleatferd som er hensiktsmessig i ulike sammenhenger som yrkesutøvere. De skal ha trent seg i å tenke over hva slags føringer som legges på egen opptreden og i hvilken grad en skal overskride dem. Studentene skal ha kunnskap om noen viktige etiske teorier, ha oppøvet en evne til å erkjenne etiske utfordringer i forskjellige situasjoner, og ha forståelse for den betydningen aktørens egne karaktertrekk og den konkrete situasjonens omstendigheter har for etiske valg.

Delemne 3: **Samfunnsmessige rammebetingelser**

Når delemnet er gjennomført, skal studentene ha kunnskap om og øvelse i å tolke rettsreglene og foreta rettsanvendelse. Studentene skal ha kunnskap om regler om integritetsvern, om rett til sosiale ytelser, og om tvang. Studentene skal kunne reflektere kritisk rundt rettstilstanden med utgangspunkt i menneskerettigheter, rettssikkerhet og etikk.

Videre skal studentene ha tilegnet seg kunnskap om velferdsstatens historie, institusjonelle utforming, samt de grunnideer den er tuftet på. Tilsvarende skal studentene ha kunnskaper om vårt politiske systems oppbygning og virkemåte samt hovedperspektiver vedrørende organisasjon. Studentene skal i tillegg kjenne til de viktigste debatttemaene rundt velferdsstaten og kunne drøfte disse ut fra ulike forklaringsmodeller/tilnæringsmåter.

Delemne 4: **Profesjon og praksis - studiespesifikke delemner**

Læringsmål profesjon og praksis - barnevern:

- Delemnet gir en innføring i yrkesrettede kunnskaper og ferdigheter.
- Studentene skal tilegne seg en begynnende innsikt i fagrelevante problemstillinger.

Læringsmål profesjon og praksis - sosialt arbeid:

- Når delemnet er gjennomført, skal studentene ha kunnskaper som skal hjelpe dem til å reflektere over rollen som sosionom, samtidig som praksisperioden skal hjelpe dem til å reflektere over forholdet mellom teori og praksis.

Læringsmål profesjon og praksis - vernepleie:

- Gjennom arbeidet med delemnet skal studentene ha fått innblikk i deler av vernepleierens yrkesutøvelse og noen utfordringer tilknyttet yrkesrollen. Studentene bør ha kjennskap til arbeidsarenaer som er aktuelle for vernepleiere. Videre bør studentene kjenne til de yrkesetiske retningslinjene og ha øvet seg i etisk refleksjon. Studentene skal være inneforstått med relasjonskompetansens betydning i arbeid med mennesker og de skal ha kjennskap til arbeidsmodellen for vernepleiere.
- Studentene bør videre kunne redegjøre for teoretiske og faglige perspektiver på normalutvikling og begrepet funksjonshemming. Det forutsettes at studentene har tilegnet seg kunnskap om ulike typer funksjonshemminger og de vanligste funksjonsvanskene ved kognitiv svikt.
- Studentene skal kjenne til kvalitative metoder for innsamling og analyse av data med særlig vekt på observasjon.

Undervisnings- og læringsmetode:

Delemne 1: **Læringsmodell, studentrolle og personlig kompetanse**

Følgende arbeidsmetoder benyttes:

- bli-kjent-seminar som avholdes separat for hvert av de tre studiene. Det forventes at studentene deltar på seminaret, og studentene må selv dekke eventuelle utgifter.
- individuelle samtaler med storgruppelærer med fokus på studentens refleksjon rundt studiesituasjon, framtidig yrkesrolle og studentens bidrag i gruppe-prosessen.
- smågruppevis samtaler med storgruppelærer med fokus på gruppe-prosesser.

Delemne 2: **Menneske, handling og samhandling**

I første semester er det egne temauker om brukermedvirkning (5 studiepoeng).) Temaukene skal gi kunnskap om begrensninger, muligheter og strategier for å legge til rette for brukermedvirkning. Sentralt i ukene er arbeidet med en individuell oppgave. Gjennom selvstudium og forelesninger legges til rette for bruk av perspektiver fra sosiologi, etikk og relasjonskompetanse samt juss, helse- og sosialpolitikk og stats- og kommunalkunnskap.

Delemne 3: **Samfunnsmessige rammebetingelser**

Delemne 4: **Profesjon og praksis** (Studiespesifikt delemne)

- barnevern: Studenten utarbeider skriftlige dokumenter som vil inngå i emnets arbeidsmappe. Deler av undervisningen forutsetter tilstedeværelse for godkjent gjennomføring.
- sosialt arbeid:
- vernepleie: I dette delemnet vil det bli gitt minst én oppgave som skal besvares skriftlig. Det vil bli møter med representanter fra praksisfeltet og ekskursjon. Videre er det en periode på ca. 5 uker med deltakende observasjon i praksisfeltet. For øvrig vil arbeidsformene være som beskrevet innledningsvis.

De **gjennomgående arbeidsformene** kan oppsummeres slik:

- studentens lesing og selvstudium
- forelesninger felles for alle tre studieretninger eller spesielt for det enkelte studium
- arbeid i små- og storgrupper
- skriftlig besvarelse av oppgaver - individuelt og i gruppe
- veiledning

Undervisningen er preget av en **læringsmodell som legger vekt** på følgende:

- faglig læring og personlig utvikling gjennom gruppearbeid og gruppeprosesser
- arbeid med læringsstoffet gjennom skriftlige oppgaver som utfordrer til å anvende teori for å forstå praksis
- studentenes ansvarliggjøring gjennom ansvar for egen læring og for prosessen i arbeidsgruppene

I forbindelse med hvert delemne vil studentene få én eller flere oppgaver som skal besvares skriftlig. Noen av disse oppgavene skal besvares i gruppe, og noen skal besvares individuelt. Alle oppgavene skal være gjennomført før studenten kan framstille seg til eksamen. Det vil bli gitt veiledning i forbindelse med skriveprosessen.

Studentene plasseres i smågrupper på om lag 5 studenter. Fire eller fem smågrupper utgjør en storgruppe. Det vil være én eller flere gruppesamlinger knyttet til hvert delemne.

Til hver storgruppe er det knyttet en storgruppelærer som vil følge opp studentene individuelt og gruppevis. Det er en forutsetning for å lykkes med studiet at studentene deltar i gruppearbeidet, og det vil bli lagt stor vekt på at studentene følger opp arbeidet i gruppene.

Emneier:

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i barnevern, Bachelor i sosialt arbeid og Bachelor i vernepleie

Arbeidskrav:

Til de ulike delemnene er det knyttet oppgaver som inngår i en arbeidsmappe. Alle oppgaver må være gjennomført før studenten kan framstille seg til eksamen.

Følgende undervisning er obligatorisk:

a. Deltakelse i arbeidet med gruppeoppgaver er obligatorisk og må være godkjent før studenten har rett til å gå opp til eksamen. Det er den enkelte studenten sitt ansvar å delta i smågruppearbeidet og å dokumentere denne deltakelsen. Studenter som ikke har deltatt på en gruppeoppgave, må gi storgruppelærer beskjed om dette snarest mulig. Etter hver gruppeoppgave settes det opp "oppsamlingsheat" der det dannes midlertidige smågrupper for de studenter som ikke har gjennomført oppgaven. Dersom det bare er 1 student som ikke har deltatt i en gruppeoppgave, gis studenten mulighet for å skrive oppgaven individuelt.

b. I praksisperioden i delemne 4 er studentens nærvær obligatorisk ved undervisning og utplassering i forbindelse med praksis. Ved fravær på 20 % eller mer mister studenten retten til å gå opp til eksamen.

Deltakelse på storgruppesamlingene er obligatorisk og må være godkjent før studenten har rett til å gå opp til eksamen. Ved fravær på 20 % eller mer før studieårets siste storgruppesamling mister studenten retten til å gå opp til eksamen. Ved fravær mellom 10% og 20% før studieårets siste storgruppesamling gis studenten en muntlig eller skriftlig oppgave som skal framlegges på siste storgruppesamling før eksamen. Besvarelsen av oppgaven skal vurderes som godkjent for at studenten har rett til å gå opp til eksamen.

Eksamensform:

Studentene evalueres gjennom mappe-evaluering ved slutten av studieåret. Mappe-evaluering innebærer at hver enkelt student ved andre semesters slutt leverer inn en vurderings-mappe som inneholder studentens besvarelser av noen av de skriftlige oppgavene det er arbeidet med. Hvilke besvarelser som skal leveres avgjøres av dekanus eller den han/hun bemyndiger. Det gis en foreløpig karakter på mappen, med en etterfølgende muntlig eksamen.

Det gis en samlet karakter for skriftlig og muntlig eksamen.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Semester:

Vår og høst

Lengde:

1. og 2. semester

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2007/2008

Antall studenter:

290

Godkjenningsorgan:

Avdelingsstyret

Emneansvarlig:

Anne Bregnballe

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Bachelor

1SO05 Emne 2. Sosialt arbeids kunnskapsgrunnlag. Teori og praksis

Navn:

Emne 2. Sosialt arbeids kunnskapsgrunnlag. Teori og praksis

Kode:

1SO05

Studiepoeng:

30

Emnebeskrivelse:

Emnet belyser problemstillinger i samspillet mellom individ, gruppe og samfunn. Emnet tar for seg sentrale virksomhetsområder for sosialarbeidere i førstelinjetjenesten. Sentrale tema som behandles er perspektiver på barns utvikling og sosialisering, kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer tematiseres. Gjennom emnet vektlegges kunnskap om utsatte gruppers livssituasjon og hvordan profesjonell bistand kan tilrettelegges.

Å forstå sammenhengen mellom disse delemnene krever kunnskap fra samfunnsvitenskap, psykologi, etikk og juss, i tillegg til ulike arbeidsmetoder i sosialt arbeid.

Læringsutbytte:

Studentene skal etter at emnet er gjennomført ha utviklet kunnskap om og forståelse for hvordan ulike teoretiske perspektiv, empiri og rammebetingelser får konsekvenser for valg av arbeidsmåter i sosialt arbeid. Emnet skal fremme grunnleggende kunnskap i:

- Samfunnsmessige prosesser
- Individ- og gruppeprosesser
- Lovforståelse
- Sosialfaglige arbeidsformer
- Dokumentasjon og evaluering av samarbeid og eget arbeid
- Dokumentasjon og evaluering av tjenester

Møte brukere med ulik bakgrunn og virkelighetsoppfatning på en respektfull og faglig måte

Undervisnings- og læringsmetode:

Det brukes ulike studentaktive læringsformer og det legges opp til individuelt arbeid, gruppearbeid, forelesninger og dialog.

Det kreves obligatorisk deltakelse på de deler av undervisningen som vanskelig kan tilegnes gjennom selvstudium og som har særlig relevans for praksis og forholdet til brukere.

Emneeier:

BA Sosialt arbeid

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i sosialt arbeid

Emne er valgbart for:

Emnet er ikke valgbart

Arbeidskrav:

Det er knyttet 4 skriftlige arbeidskrav til emnet. Det vil i undervisningsplanen for hvert år bli fastsatt hvilke arbeidskrav som er individuelle og hvilke som skal gjennomføres i gruppe.

Eksamensform:

Individuell 6 timers dagseksamen

Karaktersystem:

Karakter A-F

Forkunnskaper:

Forkunnskap som ved opptak til bachelor i sosialt arbeid + Bestått første studieår Bachelor i sosialt arbeid

Sensorordning:

Ekstern sensor vurderer noen besvarelser på emnet

Semester:

Høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2008

Antall studenter:

90

Emneansvarlig:

Studieleder Inger Karin Norbye

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Bachelor

1SO06 Emne 3. Praksis med praksisforberedende undervisning

Navn:

Emne 3. Praksis med praksisforberedende undervisning

Kode:

1SO06

Studiepoeng:

30

Emnebeskrivelse:

Praksisperioden skal bidra til at studentene øker sin forståelse for sammenhengen mellom forskning , teoretisk og praktisk kunnskap. Studentene skal utfordres til faglig og etisk refleksjon og lære å anvende det de har lært tidligere i studiet i konkret og direkte samhandling med ulike brukere. Den eksterne praksisen skal foregå innen virksomhetsområder som er relevante for sosionomer der studenten skal inngå som aktiv deltaker i praksisfellesskap med erfarne yrkesutøvere og under kyndig veiledning. Hele emnet skal legge til rette for å øke studentens bevissthet om egne følelser og holdninger, studenten skal utvikle sine evner til kommunikasjon og samhandling i samarbeid med brukere og med samarbeidspartnere.

Læringsutbytte:

Studenten skal etter praksis kunne identifisere fra egen praksis sentrale arbeidsoppgaver, kompetanser og verdier i sosialt arbeid. De skal kunne redegjøre for sosiale problemers fremtredelsesformer på ulike nivå, hvordan disse kan forstås og hvilke konsekvenser dette får for profesjonell handling.

Undervisnings- og læringsmetode:

I for- og etterpraksis vil være forelesninger og gruppearbeid. I praksisperioden veiledning

Emneeier:

BA Sosialt arbeid

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i sosialt arbeid

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Arbeidskrav:

Praksis må være vurdert til bestått for å kunne gå opp til eksamen.

I forbindelse med vurderingen hører også:

- Individuelt skriftlig: lærekontrakt og refleksjonsnotat/logg
- Individuelt muntlig framlegg

Det foreligger eget reglement for praksis.

Eksamensform:

En skriftlig oppgave som er knyttet til praksis. Muntlig høring.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:

Ekstern sensor vurderer alle besvarelser på emnet

Semester:

Vår

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2007

Antall studenter:

90

Godkjenningsorgan:

AHS avd. styre

Dato for godkjenning:

Revisjon godkjent 1. juni 2005

Emneansvarlig:

Hilde Vold

Undervisningspråk:

Norsk

Level of course:

Bachelor

SOA2001 Emne 4. Sosialt arbeid med mennesker med sammensatte behov

Navn:

Emne 4. Sosialt arbeid med mennesker med sammensatte behov

Kode:

SOA2001

Studiepoeng:

30

Emnebeskrivelse:

Emnet er en fordypning i forhold til tidligere tema og det vil bli lagt spesiell vekt på å finne gode faglige tilnærminger i ulike situasjoner og overfor ulike grupper.

Emnet har tre delemner:

- Sosialt arbeid med familier
- Sosialt arbeid og psykisk helse
- Sosialt arbeid knyttet til etniske minoriteter

Aktuelle tema knyttet til delemnene kan være knyttet til funksjonshemmede, eldre, omsorgssvikt overfor barn, psykiske problemer og rus. de juridiske temane er nært knyttet til de øvrige temaene.

Læringsutbytte:

Studentene må kunne demonstrere faktiske kunnskaper om de temaene som inngår i emnet. de skal utvikle en forståelse av yrkesrollen knyttet til de ulike virkeområdene og kontekstene, og de skal ha kunnskap om hva som påvirker valg av tilnærminger i arbeidet.

De skal kunne reflektere over egen praksis og ulike etiske implikasjoner ved de valg de foretar.

Undervisnings- og læringsmetode:

Det vil bli brukt ulike arbeidsformer, og det legges opp til individuelt arbeid, gruppearbeid, forelesninger og dialog.

det kreves obligatorisk deltakelse på de deler av undervisningen som er knyttet til gruppearbeid.

Emneeier:

BA Sosialt arbeid

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i sosialt arbeid

Arbeidskrav:

Det er 3 obligatoriske arbeidskrav knyttet til emnet. I undervisningsplanen vil det framgå hvilke som er individuelt og hvilke i gruppe.

Tema for arbeidene er knyttet til hovedområder i emnet.

Eksamensform:

Emnet avsluttes med 6 timer skoleeksamen.

Karaktersystem:

Karakter A-F

Forkunnskaper:

Forkunnskap som ved opptak til bachelor i sosialt arbeid. Tidligere emner i studiet må være bestått.

Sensorordning:

Ekstern sensor vurderer noen besvarelser på emnet

Semester:

Høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2008

Antall studenter:

90

Emneansvarlig:

Studieleder Inger Karin Norbye

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Bachelor

SOA2002 Emne 5. Forskning i eget fag

Navn:

Emne 5. Forskning i eget fag

Kode:

SOA2002

Studiepoeng:

10

Emnebeskrivelse:

Med utgangspunkt i virksomhetsområde med relevans for helse- og sosialfaglig arbeid, skal studentene velge ut og fokusere på et problemfelt innenfor de valgte virksomhetsområdene. Studentene skal innhente kunnskap om dette tema og analysere disse i lys av eksisterende faglitteratur.

Læringsutbytte:

Studentene skal når emnet er gjennomført ha tilegnet seg innsikt i hvordan et konkret helse- og sosialfaglig problem oppfattes og håndteres på et arbeidssted. Studentene skal ha ervervet seg innsikt i noen grunnleggende kunnskaper i metodiske teknikker for informasjonsinnhenting. Studentene skal kunne velge ut og bruke relevant fagkunnskap, teoretiske perspektiv til å forstå og fortolke den informasjonen de har innhentet

Undervisnings- og læringsmetode:

Forelesning, gruppearbeid og veiledning vil bli benyttet. Det legges spesielt vekt på gruppearbeid siden arbeidskrav og evaluering skal utføres som gruppearbeid

Emneeier:

BA Sosialt arbeid

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i sosialt arbeid

Arbeidskrav:

Studentene leverer skriftlige gruppeoppgaver, med utgangspunkt i studentenes produkter blir det framlegg i grupper.

Eksamensform:

Framlegg av gruppeoppgave i storgruppe.

Karaktersystem:

Bestått/Ikke bestått

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Forkunnskaper:

Forkunnskap som for opptak til bachelor i sosialt arbeid

Sensorordning:

Ekstern sensor brukes ikke på emnet

Semester:

Vår og høst

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2008/09

Antall studenter:

90

Emneansvarlig:

Studieleder Inger Karin Norbye

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Bachelor

SOA2004 Selvvalgt fellesemne for bachelor i sosialt arbeid og bachelor i barnevern og bachelor i vernepleie

Navn:

Selvvalgt fellesemne for bachelor i sosialt arbeid og bachelor i barnevern og bachelor i vernepleie

Kode:

SOA2004

Studiepoeng:

5

Emnebeskrivelse:

Emnet består av et antall temaer hvorav studentene skal velge ett. Hvert tema skal være relevant for den framtidige utøvelsen av sosialt og barnevernfaglig arbeid. Temaene vil være en fordypning eller ny kunnskap innenfor faget.

Læringsutbytte:

Studentene skal når emnet er gjennomført, ha fått utvidet kunnskap om et faglig relevant tema.

Tverrfaglig gruppearbeid vil være en vesentlig del av emnet. Kunnskap om ulike tilnæringsmåter vil derfor ha et fokus i så vel undervisning som framlegg.

Undervisnings- og læringsmetode:

Emnet skal gjennomføres i seminarform med grupper på ca. 30 – 40 studenter. Det vil bli brukt forelesninger, oppgaver og veiledning på gruppearbeid. Oppgaver forutsettes løst i tverrfaglige grupper.

Minst et tema skal undervises på engelsk. Resten norsk

Emneier:

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i Sosialt arbeid, Barnevern og Vernepleie

Arbeidskrav:

Ingen obligatorisk arbeidskrav uten om tilstedeværelse.

Eksamensform:

Refleksjonsnotat med muntlig framføring i grupper

Ny eksamen dvs. Ny presentasjon av arbeidet innen 2 uker

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Karaktersystem:

Bestått/Ikke bestått

Forkunnskaper:

Studentene må være i rute i sitt bachelorstudium i hhv sosialt arbeid, barnevern og vernepleie. Dvs. at alle tidligere eksamener må være bestått.

Sensorordning:

Ekstern sensor brukes ikke på emnet

Semester:

Vår

Lengde:

3 uker (første gang våren 2007)

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2009

Antall studenter:

160

Godkjenningsorgan:

Studieutvalget

Dato for godkjenning:

4. april 2008

Emneansvarlig:

Studieleder på hhv bachelor i sosialt arbeid, barnevern og vernepleie

Undervisningsspråk:**Level of course:**

Bachelor

SOA2003 Emne 7. Fordypningsoppgave

Navn:

Emne 7. Fordypningsoppgave

Kode:

SOA2003

Studiepoeng:

15

Emnebeskrivelse:

Studentene skal skrive en individuell fordypningsoppgave over et selvvalgt, faglig relevant tema. Oppgaven skal bygge på studentenes samlede læringsprosess knyttet til både teori og praksis. De skal i oppgave vise at de har evne til å vurdere yrkesfaglige problemstillinger og anvende viten fra utdanningens kunnskapsområder

Læringsutbytte:

Gjennom arbeidet skal studentene få erfaring i selvstendig tenkning og problemløsning på et faglig og metodisk grunnlag. De skal utvikle forståelse for betydningen av teori- og metodeutvikling og få et analytisk forhold til teori, praksis og yrkesrolle. Gjennom oppgaven skal studentene dokumentere at de behersker en strukturert og analytisk skriftlig framstilling av et faglig emne, samt at de har evne til kritisk refleksjon.

Undervisnings- og læringsmetode:

Oppgaven er et individuelt studentarbeid. Ved oppstarten vil det bli gitt forelesninger om hvordan en fordypningsoppgave skal skrives. Underveis vil det bli gitt tilbud om individuell veiledning innenfor nærmere angitte rammer

Emneeier:

BA Sosialt arbeid

Emne er obligatorisk for:

Bachelor i sosialt arbeid

Arbeidskrav:

Det er ingen arbeidskrav knyttet til emnet

Eksamensform:

Individuelt skriftlig fordypningsoppgave. Fordypningsoppgaven evalueres av intern og ekstern sensor. Arbeidet skal forsvares muntlig. Det gjøres oppmerksom på at hvis en student ikke består den skriftlige eller muntlige delen av bacheloroppgaven, må hele eksamen tas på nytt.

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Karaktersystem:

Karakter A-F

Sensorordning:

Ekstern sensor vurderer alle besvarelser på emnet

Semester:

Vår

Heltid/ deltid:

Heltid

Studieår:

2009

Antall studenter:

90

Emneansvarlig:

Studieleder Inger Karin Norbye

Undervisningsspråk:

Norsk

Level of course:

Pensumliste Sosialt arbeid 3. studieår (kull 2003 - 2006)

Navn:

Pensumliste Sosialt arbeid 3. studieår (kull 2003 - 2006)

Studiepoeng:

60

Emnebeskrivelse:

Pensumlisten: Se under

Emneeier:

Karaktersystem:

Sensorordning:

Semester:

Heltid/ deltid:

Antall studenter:

0

Undervisningsspråk:

Obligatorisk pensum:

Hovedtema 5: velferd og levekår

Hovedtema 6: Juridiske emner

Hovedtema 7: Sosialt arbeids teori og arbeidsmetode

Hovedtema 8: Psykiatri

Selvvalgt pensum i forbindelse med prosjekt: 500 sider og fordypningsoppgave: 500 sider

Askeland, G.A. & Molven, O.: *Dokumenter i klientarbeid* . Oslo; Universitetsforlaget. (1998)

Askheim, O.P, Andersen, T. og Eriksen, J.: *Sosiale tjenester* . Oslo; Gyldendal Akademiske (2004). 97 s.

Berge, T. og Repål, A.: *Den indre samtalen. Innføring i kognitiv terapi* . Oslo; Gyldendal Akademiske. (2000) Kap. 1. 29 s.

Bjørgero, T. og Carlsson, Y. *Vold, rasisme og ungdomsgjenger – forebygging og bekjempelse*. Oslo; Tano Aschehoug. (1999): Kap. 4, 7, 8, 9. 90 s.

- Brumoen, H. *Bygging av mestringstillit – en metodebok i mestring av rusproblemer*. Oslo; Gyldendal Akademiske. (2000): Kap. 3 – 11 (Kap. 1 og 2 var pensum 2. år). 210 s
- Bunkholdt, V. og Sandbæk, M. *Praktisk barnevernsarbeid* . Oslo; Universitetsforlaget. (1998) Del 4. 74 s.
- Daatland S.O. & Solem P.E. *Aldring og samfunn: en innføring i sosialgerontologi*. Bergen; Fagbokforlaget. (2000) Kap.1,2,3,6,7,8,9,10. 130 s.
- Eriksen, T. H.: *Røtter og føtter*. Oslo; Aschehoug (2004) 220 s
- Evjen, R, Øiern, T, Kielland. K. B.: *Dobbelt opp. Om psykiske lidelser og rusmisbruk*. Oslo; Universitetsforlaget. (2003) Kap. 1, 3, 4, 6
- Isdahl, P. *Meningen med volden* . Oslo; Kommuneforlaget. (2000): Kap. 2, 3, 5, 6, 7.140 s
- Jordahl, H. og Repål, A. *Mestring av psykoser* . Bergen; Fagbokforlaget. (1999): Del 3. Praktisk innføring i psykososialt arbeid 60 s.
- Kjønstad, A. m. Fl. *Sosial trygghet og rettssikkerhet* , Oslo; Fagbokforlaget. 2. utgave. (2000): Kap. X (Endringer i kapitel)
- Kjønstad, A. & Syse, A.: *Velferdsrett I*. Oslo; Gyldendal Akademiske. (2005) Kap 10. 130 s.
- Kjønstad, A. og Syse, A.: *Velferdsrett II* . Oslo; Gyldendal Akademiske. (2003) Kap. 1.10, 1.11 og 7. (Kap. 7.7 var pensum i 2. år) 35 s
- Mehlum, L.: *Tilbake til livet. Selvmordsforebygging i teori og praksis* . Kristiansand; Høgskoleforlaget. (1999) Kap. 4, 6, 7, 8, 9 74 s.
- Ohnstad, B. *Taushetsplikt, personvern og informasjonssikkerhet i helse- og sosialsektoren*. Oslo; Gyldendal Akademiske. 3. utgave (2003) (særtrykk hos Mjøsbok). Kap. 7. 70 s.
- Reichelt, S og Haavind, H. (red) *Aktiv psykoterapi* . Oslo; Ad notam Gyldendal. (1996): Kap. 1, 2, 10 62 s.
- Snoeck, J. E. og Engedal, K. *Psykatri. Kunnskap – forståelse – utfordringer* . Oslo; Akribe Forlag . (2004): Kap. 1 – 12. 122 s.
- Teigene, E. *Fra kaos til kontroll – gjeldsarbeid i praksis* . Oslo; Tano Aschehoug (2000)135 s.
- Weiseth og Dalgard (red.) *Psykisk helse. Risikofaktorer og forebyggende arbeid* . Oslo; Gyldendal Akademiske. (2000): Kap. 6, 7, 18. 19 86 s.
- Sosial- og Helsedepartementet (2000): Faktarapport om årsaker til psykiske plager og lidelser . Avgitt av en ekspertgruppe, januar 2000.

Pensumlitteratur til "Tverrfaglig samarbeid."

Fellesundervisning 3. år, studieåret 2005-2006

Lauvås, Kirsti og Lauvås, Per " *Tverrfaglig samarbeid - perspektiver og strategi* " Oslo: Universitetsforlaget, 2.utgave, 2004: s.32-108, 128-200

Godeseth, Marit *Ansvarsgrupper. En metodisk innføring* . Temahefte 1, Barnevernets utviklingscenter, NOVA. (1992):

Kompendium (kjøpes Storkopi):

Familiarbeid:

Epstein, E. og Loos, V. (1990): Noen uerbødige tanker om familierapiens begrensninger – mot en språkbasert forståelse av menneskelige systemer . Fokus på familien nr. 2

Nilsen, S. *Vi er internasjonale – en studie av innvandrerkvinnens hverdagsliv i krysspress mellom underordning og frigjøring*. Gøteborgs Universitet, Institusjon för socialt arbete, (1999): Skriftserien 1999-5. Kap. 9. 12, 14, 17. 55 s.

St.meld. nr. 49 (2003 – 2004): *Mangfold gjennom inkludering og deltakelse. Ansvar og frihet* . Kap. 1, 2, 3, 4.24 s.

Waad, Kjerstin Huuse (2003): *Fra aktiv påvirkning til samskapende narrativer* . Familierapiens utvikling gjennom 40 år og dens mest sentrale retninger. Notat

Juss:

Pasientrettighetsloven. – Det er usikkert om dette blir lagt inn i kompendiet. Avgjøres senere.

I kompendium Tverrfaglig samarbeid

Barber, James (1991): *Beyond Casework*, Macmillian, London. Kap 3: *A psychology of Empowerment* (s. 29 – 41)

Borge, Lisbeth: *Verdigrunnlag, sentrale prinsipper og utfordringer i psykisk helsearbeid*

I Almvik og Borge (2000): *Tusenkunstnerne – mulighet og mangfold i psykisk helsearbeid*(s. 51 – 65)

Lidal, Eli: *Helhetlig planlegging –et metodeverktøy for dokumentasjon, samhandling og Planutvikling* . I Almvik og Borge (2000): *Tusenkunstnerne – mulighet og mangfold i psykisk helsearbeid* (s. 83 – 89)

Elster, Ellen (1995): *Tverrfaglighet i hjemmetjenesten og Organisering av hjemmetjenestene til fremme for tverrfaglig samarbeid*.

Elster, Ellen (1995): *Tverrfaglighet i hjemmetjenesten og Organisering av hjemmetjenestene til fremme for tverrfaglig samarbeid.*

I Elster og Hegerstrøm (red.): *Kommunale hjemmetjenester. Mangfold og muligheter.* Tano (s. 179 – 216)

Grue, Lars (1999): Tverrfaglig samarbeid i ansvarsgrupper – myte eller realitet, i Tidsskrift for Velferdsforskning nr. 3/99 (s. 176 – 182)

Helland, Håvard og Øia, Tormod (2000): *Forebyggende arbeid.* Kap. 1 i Helland og Øia (red.): *Forebyggende ungdomsarbeid.* Fagbokforlaget. (s. 9 – 20)

Hjemdal Ole K., Nilsen Sigrun og Seim Sissel (1998): Kap. 1: *Definisjoner og utbredelse* og kap. 8: *Selvhjelp som utfordring til profesjonelle* . I Hjemdal, Nilsen og Seim: *Selvhjelp. Kunsten å løfte seg etter håret.* Cappelen Akademisk Forlag. (s. 23 – 43, s. 217 – 234)

Jacobsen, Dag Ingvar (1993): *Hvorfor er samarbeid så vanskelig? Tverretatlig samarbeid i et organisasjonsteoretisk perspektiv* . I Repstad (red.): *Dugnadsånd og forsvarsverker.* Tano (s. 70 – 112)

Kjelle vold, Alice (1997): *Samordning av hjelpetjenester innen kommunalforvaltningen* . Kap. 13 i Lyngstad, Støkken og Lichtwarck: *Kommunen som velferdsyter.* Universitetsforlaget (s.152 – 167)

Kjelle vold Alice og Willumsen Elisabeth (1997): *Informasjonsformidling og samarbeid i barnevernsaker.* Kap. 2 i Kjelle vold, Hærem, Midjo, Willumsen: *Samarbeid for barnets beste,* ad Notam, Gyldendal (s. 37 – 74)

Miller, Alison B. and Keys, Christopher B. (1996): *Awareness, Action and Collaboration : How the Self - Advocacy Movement is Empowering for Persons With Developmental Disabilities* . *Mental Retardation*, vol 34, no 5/96 (s. 312 – 319)

Nylehn, Børre (1997): *Prosjektorganisering.* Kap. 16 i Nylehn: *Organisasjonsteori , kritisk analyse av utvalgte emner.* Kolle forlag. (s. 287- 303)

Nylehn, Børre (1999): *Kjønn og organisasjon.* Kap. 15 i Nylehn: *Organisasjon og Ledelse.* Kolle forlag (s. 291 – 304)

Robberstad, Helga (2002): *Kommunepsykiatri – pionerar, vekst og utvikling.* Kap 9: *Arbeidsdagen – innhald og arbeidsmåtar.* Fagbokforlaget (s. 103 – 118)

Ryburn, M (1996): *Myndiggjøring og fagfolks rolle ved plassering av barn.* I Sandbæk og Tveiten (red.): *Sammen med familien. Arbeid i partnerskap med barn og familier.* Kommuneforlaget (s. 155 – 183)

Saasen, Randi (2002): *Familierådsdag: Nye metoder – Nye muligheter* Nordisk sosialt arbeid nr. 4/02 (s. 186 – 192)

Slettebø, Tor (2000): *Empowerment som tilnærming i sosialt arbeid.* Nordisk sosialt arbeid nr.2/00 (s. 75 – 85)

Stangvik, Gunnar (2001): *Individuelle opplærings- og habiliteringsplaner* .Abstrakt forlag. (s. 15 – 43)

Høgskolen i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Oppslagsverk, lover og rundskriv som i fjor, samt:

I – 41/98 – Rettigheter for og begrensning og kontroll med bruk av tvang og makt mv overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Rundskriv om Individuelle planer – Det kommer nytt. Nærmere beskjed vil bli gitt

Q-15/01 Lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap.

Q-16/2004 Mekling etter barnelova – endra frå 1. april 2004

Noen rundskriv kan bli utdelt, men alle rundskriv finnes under det enkelte departement – regelverk – rundskriv: <http://odin.dep.no/hd/global/depliste/bn.html>

Oppdaterte lover og forskriftene til loven finnes under Lovdata – gratis sider – lover etc.:
<http://www.lovdata.no/>

Level of course:

HT - Tverrfaglig samarbeid - BVP, VPL, SOS - kull 2003 - 2006

Navn:

HT - Tverrfaglig samarbeid - BVP, VPL, SOS - kull 2003 - 2006

Studiepoeng:

0

Emnebeskrivelse:

Denne pensumlisten gjelder for kull 2003 - 2006 på Bachelor i barnevern, Bachelor i sosialt arbeid og Bachelor i vernepleie for studieåret 2005 - 2006.

Hvilket nummer på HT den har varierer på de tre bachelorstudiene.

Emneeier:

Karaktersystem:

Sensorordning:

Semester:

Heltid/ deltid:

Antall studenter:

0

Undervisningsspråk:

Obligatorisk pensum:

Lauvås, Kirsti og Lauvås, Per "Tverrfaglig samarbeid - perspektiver og strategi" Oslo: Universitetsforlaget, 2.utgave, 2004:

- Del 1: "Hva er egentlig tverrfaglig samarbeid?"
Pensum: Noen nøkkelbegreper (s. 32 – 62)
- Del 2: "Ulike teoretiske perspektiver"
Pensum: Sosialpsykologisk perspektiv (s. 65- 83)
Pensum: Profesjonsperspektivet (s. 84 – 108)
Pensum: Kunnskapssosiologisk perspektiv (s. 128 – 173)
- Del 3: "Et overordnet perspektiv på tverrfaglig samarbeid"
Pensum: Kommunikasjon, sosialisering og virkelighetsforståelse (s. 177 – 200)

Godeseth, Marit (1992): Ansvarsgrupper. En metodisk innføring. Temahefte 1, Barnevernets utviklingscenter, NOVA.

I kompendium (kjøpes i Storkopi):

- Barber, James (1991): *Beyond Casework*, Macmillian, London. Kap 3: A psychology of Empowerment (s. 29 – 41)
- Borge, Lisbeth: Verdigrunnlag, sentrale prinsipper og utfordringer i psykisk helsearbeid. I Almvik og Borge (2000): *Tusenkunstnerne – mulighet og mangfold i psykisk helsearbeid*. (s. 51 – 65)
- Lidal, Eli: Helhetlig planlegging – et metodeverktøy for dokumentasjon, samhandling og Planutvikling. I Almvik og Borge (2000): *Tusenkunstnerne – mulighet og mangfold i psykisk helsearbeid* (s. 83 – 89)
- Elster, Ellen (1995): Tverrfaglighet i hjemmetjenesten og Organisering av hjemmetjenestene til fremme for tverrfaglig samarbeid. I Elster og Hegerstrøm (red.): *Kommunale hjemmetjenester. Mangfold og muligheter*. Tano (s. 179 – 216)
- Grue, Lars (1999): Tverrfaglig samarbeid i ansvarsgrupper – myte eller realitet, i *Tidsskrift for Velferdsforskning* nr. 3/99 (s. 176 – 182)
- Helland, Håvard og Øia, Tormod (2000): Forebyggende arbeid. Kap. 1 i Helland og Øia (red.): *Forebyggende ungdomsarbeid*. Fagbokforlaget. (s. 9 – 20)
- Hjemdal Ole K., Nilsen Sigrun og Seim Sissel (1998): Kap. 1: Definisjoner og utbredelse og kap. 8: Selvhjelp som utfordring til profesjonelle. I Hjemdal, Nilsen og Seim: *Selvhjelp. Kunsten å løfte seg etter håret*. Cappelen Akademisk Forlag. (s. 23 – 43, s. 217 – 234)
- Jacobsen, Dag Ingvar (1993): Hvorfor er samarbeid så vanskelig? Tverretattlig samarbeid i et organisasjonsteoretisk perspektiv. I Repstad (red.): *Dugnadsånd og forsvarsverker*. Tano (s. 70 – 112)
- Kjellevoid, Alice (1997): Samordning av hjelpetjenester innen kommunalforvaltningen. Kap. 13 i Lyngstad, Støkken og Lichtwarck: *Kommunen som velferdsyter*. Universitetsforlaget (s.152 – 167)
- Kjellevoid Alice og Willumsen Elisabeth (1997): Informasjonsformidling og samarbeid i barnevernsaker. Kap. 2 i Kjellevoid, Hærem, Midjo, Willumsen: *Samarbeid for barnets beste*, ad Notam, Gyldendal (s. 37 – 74)
- Miller, Alison B. and Keys, Christopher B. (1996): Awareness, Action and Collaboration: How the Self - Advocacy Movement is Empowering for Persons With Developmental Disabilities. *Mental Retardation*, vol 34, no 5/96 (s. 312 – 319)
- Nylehn, Børre (1997): Prosjektorganisering. Kap. 16 i Nylehn: *Organisasjonsteori , kritisk analyse av utvalgte emner*. Kolle forlag. (s. 287- 303)
- Nylehn, Børre (1999): Kjønn og organisasjon. Kap. 15 i Nylehn: *Organisasjon og Ledelse*. Kolle forlag (s. 291 – 304)
- Robberstad, Helga (2002): *Kommunepsykiatri – pionerar, vekst og utvikling* Kap 9: Arbeidsdagen – innhald og arbeidsmåtar. Fagbokforlaget (s. 103 – 118)
- Ryburn, M (1996): Myndiggjøring og fagfolks rolle ved plassering av barn. I Sandbæk og Tveiten (red.): *Sammen med familien. Arbeid i partnerskap med barn og familier*. Kommuneforlaget (s. 155 – 183)

Saasen, Randi (2002): Familierådslag: Nye metoder – Nye muligheter. Nordisk sosialt arbeid nr. 4/02 (s. 186 – 192)

Slettebø, Tor (2000): Empowerment som tilnærming i sosialt arbeid. Nordisk sosialt arbeid nr.2/00 (s. 75 – 85)

Stangvik, Gunnar (2001):Individuelle opplærings- og habiliteringsplaner. Abstrakt forlag. (s. 15 – 43)

Til sammen: 517 sider

Obligatorisk oppslagsverk, lover og rundskriv:

Sosial og helsedepartementet (2001): Veileder for individuell plan. Publikasjonsnummer 1- 1026

Vi minner om artikkel i kompendium, fra pensum 1. studieår:

Starrin, Bengt (1997): Empowerment som tankemodell i Forsberg, Erik og Starrin, Bengt (red.): *Frigjørande kraft* , Stockholm: Gothia. Kap. 1

Level of course: